

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНАЛЬНОГО АПК

*Стецюк П.А., д.е.н., професор,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»*

Нова парадигма економічного розвитку регіонів держави передбачає істотну децентралізацію як системи управління регіональною економікою, так і її ресурсного забезпечення. Практично для кожного регіону України аграрне виробництво є фундаментальною складовою їх економіки, від вектору і динаміки піднесення якого залежить загальна соціально-економічна перспектива. Одночасно подальший розвиток аграрної економіки суттєво детермінований до його ресурсних можливостей, домінантною складовою яких є фінансовий потенціал.

Основним внутрішнім ресурсом, який забезпечує функціонування й сталий розвиток підприємств аграрної сфери, є дохід від їх виробничої та інвестиційної діяльності. Протягом останніх років чистий дохід (виручка) від реалізації продукції має тенденцію до зростання. Так, у 2013 його величина досягла 133,42 млрд. грн, що майже вдвічі більше, ніж у 2010 році та на 1,22 млрд. грн більше, ніж у попередньому. При цьому чистий фінансовий результат прибуток (збиток) навпаки зменшився майже у 2 рази порівняно з попереднім роком, що пов'язано із збільшенням витрат. У 2013 році, порівняно з попереднім роком витрати виросли на 7 %. (з 166,4 млрд. грн у 2012 році до 179,6 млрд. грн у 2013 році). Одночасно рівень рентабельності діяльності (без урахування бюджетних дотацій і доплат) у цілому зменшився до 8,8 % порівняно з 16,2 % у попередньому 2012 р. Наведені дані свідчать, що наявний фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств явно недостатній для забезпечення стійкої позитивної динаміки їх економічного росту. Ще складніша картина у регіональному зрізі, а з віддаленням від столиці та крупних промислових центрів – вона погіршується. Отже, проблема розвитку фінансового потенціалу регіональних АПК має високий рівень актуальності.

Її вирішення має кілька окремих складових, які тісно взаємопов'язані та взаємозалежні. На окремих з них зупинимось більш детально.

1. Існують певні ідентифіковані наукові та організаційно-економічні передумови, необхідні для об'ємного і якісного росту фінансового потенціалу регіонального АПК. Найбільш важливі серед них наступні.

Перша. Регіональний АПК представляє собою відкриту соціально-економічну систему, тому його фінансовий потенціал адитивний фінансовому потенціалу елементів цієї системи. Зростання або зниження розміру фінансовий потенціал детерміноване до якості управління фінансовими ресурсами.

Друга. Ефективна реалізація фінансового потенціалу передбачає високу якість управління формуванням, акумуляцією, розподілом та використанням фінансових ресурсів, доступних підприємствам регіонального АПК.

Третя. Індикатором якості управління фінансуванням економічного розвитку виступає рівень забезпечення фінансовими ресурсами, адекватний фінансовому потенціалу, який достатній за обсягом і часом надходження для задоволення існуючих виробничо-інвестиційних потреб підприємствам регіонального АПК.

Четверта. Формування та використання фінансових ресурсів підприємствами регіонального АПК підпорядковане реалізації ключових пріоритетів регіонального соціально-економічного розвитку, підвищенню їх ресурсної ефективності та конкурентоспроможності на регіональних і міжнародних товарних ринках.

2. Формування системи управління фінансовим потенціалом регіонального АПК базується на розумінні та сприйнятті його економічного змісту і ключових цільових функцій.

Під фінансовим потенціалом регіонального АПК ми розуміємо наявні (доступні) можливості його складових елементів генерувати позитивні чисті грошові потоки в обсягах, адекватних їх фінансового стану.

Основними його функціями є:

– *створення передумов та участь у формуванні нових соціально-економічних систем.* У загальному випадку мається на увазі те, що від наявного фінансового потенціалу залежить формування і розвиток регіональної мережі фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва;

– *забезпечення функціонування* елементів регіонального АПК шляхом ресурсного метаболізму, тобто руху ресурсів (у конкретному контексті – фінансових) між зовнішніми та внутрішніми соціально-економічними системами;

– *сприяння еволюції* елементів регіонального АПК відповідно до зміни зовнішніх економічних умов та внутрішнього середовища шляхом росту їх фінансового потенціалу та підвищення фінансової адаптивності;

– *трансформація* елементів регіонального АПК відповідно до кардинальних змін у господарському механізмі національної економічної системи та глобальних економічних трансформацій;

– *селекції* елементів регіонального АПК, що передбачає підтримку і сприяння розвитку ефективних та ліквідацію ресурсозатратних і неадекватних цільовим параметрам внутрішніх соціально-економічних систем.

3. Адекватна оцінка фінансового потенціалу.

Проведені нами дослідження дозволяють виділити три концептуальних підходів до методики оцінки потенціалу: *ресурсний*, який розглядає його як певний досягнутий рівень наявних фінансових ресурсів, або як сукупність і комбінацію останніх, а також джерел їх формування; *результативний*, що визначає фінансовий потенціал можливістю генерувати певний обсяг чи рівень позитивного результату; *результативно-ресурсний*, комбінує в різних варіаціях методичні інструменти обох попередніх концептуальних підходів.

Узагальнюючи характеристики окремих методик, ми прийшли до висновку, що для оцінки фінансового потенціалу регіонального АПК доцільно синтезувати окремі елементи найбільш уживаних з них.

4. Формування раціональної організаційної структури управління фінансовим потенціалом регіонального АПК.

Реалізація основних управлінських функцій щодо формування та розвитку фінансового потенціалу регіонального АПК не можлива без відповідної організаційної структури управління. Виходячи з функцій та цільових завдань у забезпеченні перспективного соціально-економічного розвитку регіону, які входять у компетенцію управління фінансовим потенціалом регіонального АПК, формується організаційна структура для цих цілей, здійснюється підбір кадрів для її наповнення, розподіляються функціональні обов'язки управлінських кадрів, формалізуються процедури прийняття управлінських рішень.

5. Ефективне управління фінансовим потенціалом потребує проведення постійного моніторингу та контролю процесів, пов'язаних з його формуванням та розвитком.

Система постійного моніторингу забезпечує порівняння фактичних об'ємних, просторових та часових параметрів фінансового потенціалу із встановленими нормативами та прийнятими обмеженнями. Це дає можливість, по-перше, виявляти та коригувати виникаючі відхилення, по-друге, оптимізувати витрати на його формування та використання і, по-третє, попередити і ліквідувати можливі джерела ризиків та небезпек.